

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ
2002

КВІТЕНЬ

Число 4 (172)

КИЇВ 2016

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

ЗНАК весняного відродження

У віковичному вируванні часів, котре не має ні кінця, ні краю, є святі для всіх віруючих дати, коли забуваються всі прикромці, коли душа, очищена від земної скверни, прагне чогось високого, небесного. Такою датою для православних вірян ось уже понад тисячу літ є Великдень.

На жаль, цьогорічне воскресіння Христа українці зустрічають з тривогою про завтрашній день своєї держави. Більшом на оці став загарбаний сусідами Крим, ллється невинна кров захисників України і тих ошуканих кремлівськими пропагандистами найманців, які продають душі за 30 іудиних срібляників. Та Господь сам терпів нелюдські муки і нам велів чинити так во ім'я воскресіння рідного народу, благословенної землі, яку треба берегти, на яку треба молитися.

Віриться, що, незважаючи ні на які випробування, вся Україна, золота її часточка Сіверський край, відродиться і освятиться Господньою прихильністю. А ми, славна земляцька громада, і далі будемо жити здружено, допомагати одне одному та своїй малій батьківщині.

**Світлого Вам Христового воскресіння,
дорогі земляки!**

Минулого місяця Тарас Проценко відзначив 60-річчя з дня народження. Генерал-майор податкової міліції, доктор юридичних наук, Тарас Олександрович добре знаний і в своїх колах, і в земляцькій громаді. Друкуємо один із розділів книги про родовід та самих славних братів Проценків, яка готується до друку.

Якщо хтось може подумати, що Проценко потрапив в спокійне академічне середовище, де й ходять коридорами поважно, з почуттям власної наукової гідності, де і в аудиторіях панує особлива атмосфера, він глибоко помиляється. До роботи пристали не випробувані міжнародними симпозиумами, академічними зібраннями доктори наук, а практики, яким ще треба було свої знання оформити в системні теоретичні висновки, за якими й мала розвиватися податкова служба. Навчання студентів було тільки важливою часткою роботи колективу, паралельно йшло активне будівництво матеріальної бази, накопичення наукових джерел, підбір викладацьких кадрів.

Цікавий, хоч і неймовірно важкий, був той період життя Тараса Олександровича. За якихось півдесять років у старому лісі неподалік від адміністративного центру Ірпеня виросло ціле академічне містечко, навіть чуже для дещо патріархального пейзажу з традиційними котеджами, грядками за сірими палісадниками та сокорінням курей: викладені плиткою хідники, чепурні корпуси, сучасний дизайн всередині приміщень, що не відрізнявся від столичного, а головне – ділова атмосфера серед людей, здебільшого вчорашніх київських викладачів провідних вузів, які повірили у велике майбутнє нового навчального закладу четвертого рівня акредитації. І він серед них не пас задніх, як і чимало колишніх випускників технікуму. По-справжньому розкрився на посаді першого проректора ➔ 6

*Народ завжди має право протестувати проти гніту.
Пилип ОРЛИК*

У КВІТАНІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ.

ЧОРНОУС Михайло Федорович – 80-річчя. Народився 3 квітня 1936 року в с. Макишин Городнянського р-ну. Працював завідувачем лабораторії мікропроцесорних систем в Інституті проблем реєстрації інформації НАН України. Кандидат технічних наук. Автор понад 30 патентів і авторських свідоцтв та ряду наукових праць.

ЯРМАК Микола Федосійович – 80-річчя. Народився 8 квітня 1936 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Працював начальником відділу заводу "Буддеталь".

СЕРБА Геннадій Іванович – 80-річчя. Народився 10 квітня 1936 року в с. Перелюб Корюківського р-ну. Вчитель української мови та літератури. Ветеран праці.

БІЛЯКОВИЧ Микола Олексійович – 80-річчя. Народився 13 квітня 1936 року в с. Мала Дівиця Прилуцького р-ну. З 1964 р. працював у Київському автодорожньому інституті на посадах доцента, професора, декана факультету, завідувача кафедри шляхових машин, першого проректора Національного транспортного університету. Академік Транспортної академії України, заслужений працівник народної освіти України, кандидат технічних наук, професор.

Нагороджений орденами "Знак Пошани", "За заслуги" III ступеня, Почесною Грамотою Верховної Ради України, знаками МОН України "Відмінник освіти України", "Петро Могила", "За наукові досягнення", знаком Мінтрансу України "Почесний автотранспортник".

ТРАЧ Ірина Михайлівна – 80-річчя. Народилася 29 квітня 1936 року в Києві. Її рід бере витоки з Качанівки Ічнянського р-ну, роду славнозвісних меценатів Тарновських. Впродовж життя зберегла та передала до музеїв Чернігівщини архівні матеріали та культурно-мистецькі надбання роду Тарновських. Працювала у конструкторському бюро "Ленінської кузні", інженером-конструктором ЦКБ "Шхуна". Ветеран праці. Відзначена почесними нагородами.

ГОРЛАЧ (КОВАЛЕНКО) Леонід Никифорович – 75-річчя. Народився 4 квітня 1941 року в с.мт. Ріпки. Працював у пресі, в апараті Національної спілки письменників України, обіймав посаду директора Бюро пропаганди художньої літератури. Автор понад 50 книг поезій, прози і публіцистики. Головний редактор газети "Отчий поріг". Лауреат престижних міжнародних та національних літературних премій. У 2014 році отримав Національну премію України ім. Тараса Шевченка за збірку поезій "Знак розбитого ярма". Відзначений державними нагородами України та країн СНД.

БЛОБЛОВСЬКИЙ Михайло Миколайович – 75-річчя. Народився 6 квітня 1941 року в Носівці.

СМАГА Леонід Іванович – 75-річчя. Народився 17 квітня 1941 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Був директором з якості ЗАТ "ОТЧІ".

ДИННИК Марія Миколаївна – 75-річчя. Народилася 28 квітня 1941 року в с. Гладке Козелецького р-ну. Працювала оператором на заводі ЗБК-2. Ветеран праці.

ЛОПАТА Василь Іванович – 75-річчя. Народився 28 квітня 1941 року в с. Нова Басань Бобровицького р-ну. Народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка. У творчому доробку художника – ілюстрації до видання українських народних дум, книг; серія станкових гравюр; мистецьке оформлення банкнот української національної валюти – гривні. Член Національної спілки художників України, Національної спілки письменників України, лауреат премії ім. Олеся Гончара.

ГЛИНЯНА Тетяна Іванівна – 70-річчя. Народилася 11 квітня 1946 року в с. Горбове Новгород-Сіверського р-ну. Працювала головним спеціалістом відділу торгівлі Оболонської райдержадміністрації м. Києва. Ветеран праці.

МАЙБОРОДА Володимир Дмитрович – 65-річчя. Народився 10 квітня 1951 року в с. Старий Глибів Козелецького р-ну. Працював на заводі "Арсенал", помічником-консультантом народного депутата України.

СУНКО Віталій Михайлович – 65-річчя. Народився 10 квітня

1951 року в с. Лосівка Семенівського р-ну. Лікар-травматолог вищої категорії Київської міської клінічної лікарні №3. Ветеран праці.

БУЛАШ Олександр Васильович – 65-річчя. Народився 13 квітня 1951 року в с.мт. Любеч Ріпкинського р-ну. Директор ТОВ "Інститут інжиніринга в будівництві Академії будівництва України "ІЕВ". Голова галузевого атестаційного центру, член-кореспондент Академії будівництва України, лауреат премії АБУ ім. ак. Буднікова М.С.

РИЧКО Анатолій Андрійович – 65-річчя. Народився 20 квітня 1951 року в Бобровиці. Заступник директора виробничої компанії "Поліпласт".

ТКАЧЕНКО Анатолій Павлович – 65-річчя. Народився 20 квітня 1951 року в с. Нова Басань Бобровицького р-ну. Працював заступником головного енергетика на СП "USA-UNION".

ВОЛОЩУК Микола Федорович – 65-річчя. Народився 22 квітня 1951 року в с. Волинка Сосницького р-ну. Був головою правління ЗАТ "Агробуд-1". Працював начальником відділу перспективного розвитку у Київському національному університеті ім. Т.Г.Шевченка. Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС II категорії. Дійсний член Академії будівництва України, заслужений будівельник України, лауреат премії АБУ ім. ак. Буднікова М.С. Відзначений багатьма почесними нагородами.

ФЕДЯЙ Володимир Олександрович – 65-річчя. Народився 25 квітня 1951 року в с. Новоселки Ріпкинського р-ну. Працював заступником начальника управління політики занятості та трудової еміграції Міністерства праці та соціальної політики. Старший науковий співробітник НДІ праці і зайнятості населення Мінсоцполітики та НАН України. Відзначений рядом відомчих нагород. Ветеран праці.

ПІКТА Олександра Миколаївна – 65-річчя. Народилася 28 квітня 1951 року в с. Заудайка Ічнянського р-ну. Працює вихователем в школі-садку "Турбота". Ветеран праці.

КОСАР Анатолій Михайлович – 60-річчя. Народився 6 квітня 1956 року в с. Браниця Бобровицького р-ну. Працював начальником Управління екологічної політики та техногенної безпеки Секретаріату Кабінету Міністрів України. Доктор технічних наук. Генерал внутрішньої служби.

КОЛЕШНЯ Сергій Григорович – 60-річчя. Народився 11 квітня 1956 року в с. Авдіївка Сосницького р-ну. Працював залізничником, потім понад 9 років у ливарному цеху заводу "Ленінська кузня".

КОСЕНКО Лариса Андріївна (Леся Оленівська) – 60-річчя. Народилася 10 квітня 1956 року в с. Оленівка Борзнянського р-ну. Талановитий журналіст, автор кількох документальних фільмів з літературознавства та про визначних людей України.

САВЧЕНКО Андрій Антонович – 60-річчя. Народився 13 квітня 1956 року у с. Окунинів Козелецького р-ну. Директор ТОВ "Титул-С".

БІЛОУС Володимир Васильович – 60-річчя. Народився 22 квітня 1956 року у Новгород-Сіверську. 27 років служив у Національній гвардії України в автомобільних військах. Після звільнення у запас працював у компанії "Лукойл", потім у банку "Київська Русь". Полковник запасу Національної гвардії України.

СВИРИД Віталій Олексійович – 60-річчя. Народився 27 квітня 1956 року в с. Степові Хутори Носівського р-ну. Співак, композитор. Заслужений артист України.

МАТЯШ Ірина Борисівна – 55-річчя. Народилася 18 квітня 1961 року в Прилуках. Директор Українського Державного НДІ архівної справи та документознавства, заступник голови правління Спілки архівістів України, віце-президент Українського біографічного товариства. Доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки.

РЯБЧЕНКО Надія Степанівна – 55-річчя. Народилася 18 квітня 1961 року в с. Горбачі Козелецького р-ну. Заступник директора ЗАТ "ТВЦ "Матриця".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

ТВОРЕЦЬ

Серед наших сучасників ім'я Левка Григоровича Лук'яненка користується особливою повагою. Хоча, як на мене, в інших народів, злютованих високою національною ідеєю самобутності, данина захоплення й поваги була б набагато вагомішою. Та що ж поробиш, коли Україна і через чверть століття незалежності схожа на стару свиту з новими латками, яку перетягують з рук у руки сильніші сусіди. Але він є у світі, він стоїть незламно, як символ козацького духу, гартований у московитських казематах, на польських палях і турецьких галерах. І ми горді, що саме чернігівська земля, а саме село Хрипівка Городнянського району, народила колись таку неординарну людину.

Вистражданого слова

На його долю випало стільки випробувань, що їх би вистачило й добрій сотні людей. В перші літа – лютий Голодомор. За ним фашистська окупація. Повоєнні нестатки в родині. Та природний талант вивів юнака в люди. Він міг би стати успішним штатним юристом після навчання в престижному Московському університеті й спокійно доживати до пенсії, не помічаючи, в яку прірву продовжувала скочуватися країна. Та чи не вища сила покликала його до опору, до пошуку кращої долі для народу. І успішний партійний функціонер починає багатолітню боротьбу з могутньою системою. Починає одним із небагатьох, може, й не сподіваючись на близьку перемогу. Таких людей, як правило, або знищували, або усмиряли по колючих таборах. Левку Лук'яненку оголосили в травні 1961 року вирок: смертна кара. Сімдесят два дні чекання ката в тюремній камері-одиночці могли б зламати кожного, але тільки не сина поліського краю. І як тільки його "помилували", ошчаслививши 15-ма роками ув'язнення, Левко Григорович продовжив небувалий поєдинок із системою. Тривав він цілих 27 років! Добре продумані табірні тортури не здолали його, не поставили на коліна.

Та на його долю, на щастя, випало й багато історичних подій, творцем і співучасником яких довелося стати. Це була ніби компенсація за всі тортури тоталітарного імперського режиму, це була нарешті можливість побачити реалізованими молоді мрії про незалежну Україну. Мабуть, українське відрод-

ження й продовжило йому віку, додало сили й снаги. Саме його енергія допомогала патріотам створювати Українську робітничо-селянську спілку й Українську Гельсінгську групу, організувати й ось уже скільки літ очолювати вітчизняну Республіканську партію. Не варто забувати при цьому, що за плечима завжди спокійного, розсудливого поліщука вже мало не дев'ять десятиків щасливих й страждених літ.

Левко Лук'яненко зумів реалізувати патріотичну енергію, кинуту свого часу в застінки катівень. Був народним депутатом кількох скликань, автором історичного акту про незалежність України, послом нашої держави в Канаді в перші часи її становлення. Має високе звання академіка Академії наук вищої школи і почесного доктора права Альбертського університету. Відзначений орденами Ярослава Мудрого У ступеня та "За заслуги" III ступеня. В 2005 році нарешті став Героєм України, хоча це звання мав би отримати одним із перших.

Здавалося б, можна спокійно споглядати світ з верховіття високого авто-

ритету. Та не такий він удався. Позбавлений почуття власної величі, Левко Григорович встигає побувати навіть на засіданнях Городнянського відділення земляцтва, бо цікавиться подіями в тому куточку землі, з якого піднявся в високе небо. Адже для нього Україна завжди починалася з перелісків і пісків малої батьківщини.

І цілком природно, що все пережито, перемучене в душі нарешті попросилося на папір. Впродовж останніх років Левко Лук'яненко творить публіцистичний портрет рідного народу, який вимагає особливого прочитання не в кулуарах, а в народі. Одна за одною на світ з'являлися книги "Що далі?", "Сповідь у камері смертників", "За Україну, за її волю", "Вірую в Бога і в Україну", "Не дам загинути Україні!", п'ятитомник "З часів неволі" та багато інших. Це справжній творчий подвиг сподвижника, який непідвладний віку. Справді, коли професійні літератори, не пройшовши випробування в тюрмах, виснажуються й перестають писати, він тільки нарощує неоціненний капітал живого Слова. Слова сили самого Тараса Шевченка, якого теж не зламало ні кріпацтво, ні десятилітня солдатська каторга.

На щастя, цього року звершилося те, що було давно явне для кожного чесного українця: Левко Лук'яненко удостоївся високого звання лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка за 13-томник творів.

Він давно заслужив її. І тому всі земляки сердечно вітають славного сина своєї родини з найвищим досягненням.

Леонід ГОРЛАЧ

Чуття земляцької єдності

Шановний Вікторе Вікторовичу!

Ви очолюєте авторитетну громадську організацію, яка тісно співпрацює з органами виконавчої влади та місцевого самоврядування Чернігівської області, вносить вагомий вклад у подальший соціально-економічний розвиток нашого Сіверського краю. Як кажуть в народі, все велике бачиться на відстані – років, подій, людей, причетних до важливих справ. І якраз 20-річчя з дня заснування "Чернігівського земляцтва" в Києві – це та віха, коли можна підвести певні підсумки його діяльності. А вони досить вагомі. І земляки з усіх районів області, які входять до його складу, можуть ними пишатися. Адже в кожного з нас, де б ми не жили і чим би не займалися, трепетно зберігаються в серці світлі спогади дитинства – про рідний край, де народився і виріс, отчий поріг, найрідніших у світі людей – батька й матір, вірних шкільних друзів, незабутніх вчителів, які навчали не лише окремих предметів, а й житейської мудрості.

І оте святе почуття братерства, земляцької єдності, а ще велике і незгасне бажання допомагати своїй малій батьківщині і спонукали вихідців з різних районів області, які живуть і працюють у столиці, 20 років тому об'єднатися в єдине товариство "Чернігівське земляцтво" в Києві. В їх числі чимало відомих науковців, представників творчої інтелігенції, діячів культури і мистецтва, видатних спортсменів-призерів Олімпійських ігор, і військових, високопосадовців, державних діячів – людей, які своєю невтомною подвижницькою працею, заслужили авторитет і повагу в суспільстві.

Традиції співпраці щороку примножуються і збагачуються, а разом з ними міцніє економіка, розвивається соціальна сфера та примножуються духовні скарби та спортивні досягнення нашого рідного Придеснянського краю. Свій вагомий внесок у цю благородну справу вносять і члени Ріпкинського відділення товариства, які постійно тримають живий зв'язок з рідним краєм.

Горизонти співпраці дедалі розширюються. Нема сумніву що й надалі наші відомі земляки всіляко сприятимуть розбудові своєї малої батьківщини та всієї рідної України.

Вітаючи Вас, шановний Вікторе Вікторовичу і всіх вихідців зі славної Чернігівщини, з прекрасним ювілеєм, зичимо мирного неба, всіляких успіхів, творчих звершень. Нехай Господь допомагає творити добро.

З повагою
Голова Ріпкинської районної
Державної адміністрації
Борис Мелашенко
Голова Ріпкинської районної ради
Роман Шупель

Від редакції. Подібні вітання з нагоди 20-річчя утворення земляцтва надійшли на нашу адресу від бобровиччан, семенівців, менянів, сосничан та інших районів Чернігівщини, що засвідчують плідність майбутнього творчого співробітництва.

Де дух Ярила

У глибині Полісся, де ще живий тік води у Сожі, в родині сільських вчителів пішов у світ рівно 60 років тому Олександр Валеріанович Литвин. Над Новими Яриловичами донині витає дух одного з язичницьких першобогів. Чи не це змалку кликало Сашка до археологічних пошуків, але життя покликала його до іншого ремесла. Після того, як він із золотою медаллю закінчив місцеву школу, поступив на механічний факультет Чернігівського філіалу КПІ та з відзнакою його закінчив, отримавши кваліфікацію інженера-механіка.

Згодом була служба в армії і направлення до Київського спеціального КБ багатоплиндельних верстатів-автоматів, де працював інженером-конструктором. Але вже там відчув у собі потяг до дослідництва і почав навчатися в аспірантурі.

Відтак пов'язав своє життя із ушлявленим Київським політехнічним інститутом. В 1998 р. захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук.

Зараз працює доцентом на кафедрі конструювання верстатів та машин Національного технічного університету

"КПІ", має ряд наукових праць, в т.ч. близько 165 наукових статей в технічних виданнях, 20 винаходів.

Не був би Олександр Валеріанович гідним продовжувачем професії своїх батьків-вчителів, якби не займався підготовкою молодих науковців. Він керує підготовкою аспірантів і магістрів. Перебуваючи на посаді завідувача кафедри з методичної роботи, розробляє навчальні плани для студентів і аспірантів.

Та найбільше свято, яке вивщує душу вченого, то навідини у рідний край, до тієї Новояриловицької школи, звідки почався шлях у велике життя. І приїздить він до земляків не з порожніми руками – то підручники привозить, то книги для бібліотеки, а то й виступає перед новим поколінням школярів. При цьому ще й не забуває походити в лісі, помилуватися старичками могутнього Сожа, словом, живе так, як і належить самовіддано закоханій у життя людині.

Ось уже третій рік Олександр Валеріанович очолює Ріпкинське відділення земляцтва. З погляду вічності, це всього один короткий спалах. Але і

за ці роки він зберіг добру традицію спілкування і пошанування малої батьківщини, закладеною його попередником Володимиром Коваленком.

І ми, народжені у Ріпкинському краї, сердечно вітаємо його з 60-річчям від дня народження! Думаємо, що він не збирається після цього піти на заслужений відпочинок, принаймні, у нашу земляцькому святому русі.

Колектив Ріпкинського відділення земляцтва

ВІДОМІ

Кожна людина – це свій окремий неповторний світ, світ сподівань, надій і мрій, а також правил, вчинків і дій. Батьки дають нам енергію життя, передають свої здібності і ще любов до життя, стремління до прекрасного, бажання змінити світ на краще...

Невідомі імена...

На долю неймовірно енергійної і безперечно талановитої жінки Ірини Михайлівни Тарновської, а після шлюбу Трач, випало немало страждань і поневірянь, хоча вона нащадок всім відомого дворянського роду мецената і благодійника Василя Васильовича Тарновського. У музейних залах Києва, Чернігова і Качанівки на Ічнянщині знаходяться численні матеріали про рід Тарновських. І немало експонатів збережені і вже передані нею до музеїв.

Багатьом людям здається, що наявність коріння знатного роду само собою має переваги, надає блага, а особливо матеріальний достаток і щасливе життя.

Народилася вона в 1936 році, коли батьку Михайлу Володимировичу Тарновському минуло 71 рік. Він був надзвичайно щасливий такому поповненню у сім'ї. Але на той час його будинок був націоналізований, а заробітки як фотографа та консультанта-історика з питань шевченкознавства були невеликими, не було постійної роботи. І взагалі, – згадує Ірина Михайлівна, – після смерті бабусі Надії Михайлівни Тарновської у 1933 році, яка жила разом з її батьками у Києві по вулиці Рейтерській, у сім'ї настали скрутні часи. Все, що було цінного, за розповіддю матері, пішло у "Торгсін". Мати була простою, неосвіченою жінкою, працювала хатньою робітницею, прала білизну, щоб якось прожити. Під час війни вона працювала прибиральницею на Головопштамті, у поштовому відділенні №30. Батько хворів і не зміг пережити війну, помер у 1943 році. Після цього їм довелося кілька разів міняти місце проживання, бо німці проводили "зачистки" і виганяли жителів з квартир.

Радянські війська вони зустріли вже на вулиці Саксаганського 71. Спроба матері повернути свою квартиру закінчилася невдачею. Її спитали про те, чи є хтось із сім'ї на фронті. Але вона не спромоглася сказати, що її два брати були на фронті – молодший брат Петро захищав Київ, був поранений, старший

брат Трохим загинув у 1944 році. Туди заселили якогось партійного керівника.

Тому дитинство супроводжувало почуття голоду та бідності, яке не полишало її аж до 1959 року, коли вона почала працювати сама.

Навчилася плавати самостійно, каталася на ковзанах. Спортивною гімнастикою почала займатися у 1947 році у спортивній школі, яку відкрили у трапезній Михайлівського Золотоверхого монастиря, що уціліла у 1935 році. Характер у неї бойовий, горда і самостійна. Вступила до Київського політехнічного інституту і ста-

ла інженером-конструктором. З дитинства від батька знала німецьку мову, від сусідської дівчинки, яка вчила англійську мову, чула її ази. І вже у політехнічному її освоїла. Самостійно вивчила польську і до сих пір у неї багато книжок польською мовою. У тому ж політехнічному навчилася володінню пістолетом і рушницею. Коли вперше взяла у руки гвинтівку, то вибила 94 очка. У житті доводилося стріляти з пістолета Макарова, з 15-зарядного вінчестера, з 10-зарядного пістолета Марголіна. Здавала нормативи і була активним учасником змагань. Навіть вже перед пенсією брала участь у змаганнях на першість обкому машинобудування у

Центральному міському тирі на Нивках. Завжди була лідером.

Навчилася шити на машинці "Зінгер", яка залишилася від бабусі, і яку мати носила за собою по всіх квартирах, де вони проживали. До сих пір та машинка працює. Останні 15 років захоплюється вишиванням. На стінах висять більше 40 вишитих картин-сюжетів різного формату. Особливо сподобалися білі лебеді. На підвіконні – квітучі кімнатні рослини, які тішать око. Може, це жага до тої високої любові, яка в собі таїть найкращі і найсвітліші почуття.

А ще від батька залишилася тумбочка з червоного дерева та валіза з його архівами. Багато матеріалів були передані Іриною Михайлівною до музею ім. В.В. Тарновського у Чернігові, у Качанівку. Серед них і фамільна печатка. Збережені залишки архіву їй хотілося б передати до основного фонду документів роду Тарновських у історичний музей ім. В.В. Тарновського у Чернігові.

Ірина Михайлівна виступала у пресі і на телебаченні з розповідями про внесок родини Тарновських в історію і культуру України, вона є учасником наукових конференцій, виставок.

– Життя моє було цікавим, насиченим важливими подіями, зустрічами з особистостями, про що тепер дуже приємно згадувати... – ділиться вона сьогодні своїми думками.

А ми, земляки, у 80-річний ювілей побажаємо їй залишатись такою ж енергійною, сповненою життєдайних планів, з посмішкою і привітними словами до людей.

Ганна СКРИПКА
Фото автора

← 1 Юрій Іванович Ляшенко, вдумливим сучасним педагогом показав себе проректор з навчально-методичної роботи Михайло Миколайович Недашківський. Хто знає, може, й колишня юнацька приязнь сприяла створенню творчої корпоративності, робочої дружби, без яких годі й мріяти про створення на голому місці потужної державної академії, ровесниці новітньої України.

Після тривалих роздумів, консультацій із вченими взявся за написання дисертації, яку назвав "Державні органи виконавчої влади в регіонах України".

Збігло кілька напружених років. І ось на решті офіційний захист кандидатської дисертації в Академії державного управління, в якій трудяться чи не найкращі вчені, бо вона ж "при президентів України", яким тоді, в 2002-му році, був чернігівський земляк Леонід Кучма. Хвилювався доповідач, хвилювалися брати Проценки – адже й для них це була подія, не кожен день в їхньому роду з'являється науковий чин, не кажучи вже про Марину, котрій, може, доведеться потрудитися найбільше, в разі успіху стіл для гостей накривати. І таки довелося робити це, бо дисертант виявився на висоті, здобувши однастайну схвальну оцінку поважних докторів наук.

В 2004 році в житті Тараса Проценка відбулася ще одна важлива подія. На той час на Львівській площі столиці з'явилася світла ошатна будівля податкової служби України. Саме туди й було його запрошено.

Ждати довго не довелося. Головуючий генерал Віктор Романович Жвалюк назвав його прізвище. Проценко рвучко підхопився з місця й стрімко попрямував на сцену. Чув тільки схвальний веселий гомін позаду, народ же все добре знайомий, не одну справу довелося вирішувати разом. Ось і довгий стіл із президією, ось усміхнений Жвалюк. Виструнчився перед ним і завмер. А Віктор Романович узяв із столу лискучу папку й нагнувся над нею.

– Дозвольте оголосити Указ Президента України Леоніда Кучми про присвоєння Проценку Тарасу Олександровичу звання генерал-майора податкової служби...

Проценко був готовий до такої урочистої миті, але брав Указ у руку так обережно, ніби кристалева ваза.

Тарас Олександрович продовжував трудитися далі. Він уже не почувався таким собі адміністратором, білою вороною серед вечних мужів. Та й сам вуз стрімко розширювався, не встигаючи готувати кадри податківців для молодшої держави, що поступово нарощувала темпи творення управлінських органів.

Та недарма кажуть: не доведи, Господи, жити в період кардинальних змін. На долю ж Тараса Проценка їх виродило ясно. Як і на долю України, що донині шукає власний шлях у майбутнє. Майдан у Києві сколихнув народ, що поступово зубожів, хоч і

народжував олігархів та авантюристів.

Хлинула подібна братія і в престижну податкову академію, так би мовити, наготове. Почалися конфлікти між тими, хто починав з нуля, і винесеними політичною хвилею з низів. А боротися було за що в курортному Ірпені, де вуз уже мав пристойну матеріальну базу. Тарас Олександрович відчував, як з кожним днем втрачає захисні позиції, як набридає жити повсякденно в атмосфері підступу, провокацій, підсиджувань. Сумно було бачити, як з ідей революції користаються відверті авантюристи, як високі істини гинуть у багні розчарувань, а розкрадання держа-

мене добре знає, що не підведу.

– Оформляємо подання, – коротко кинув Гвоздецький.

Але, як мовиться, чужа авторитетна підтримка ніколи не була зайвою. Якось розговорилися з братом В'ячеславом, а той і запропонував:

– Справа сама не зрушить з місця. Пішли до Олександра Мороза. Я маю до нього доступ.

І зустрівся брати з тодішнім головою Верховної Ради України, що мав тверезий погляд не тільки на політику, а й на державних людей. Олександр Олександрович зателефонував тодішньому міністру внутрішніх справ Юрію Луценку й підтримав кандидатуру перспективного офіцера, і той наклав резолюцію на заяві. Та на цьому справа не вирішилася. Служив тоді в тому міністерстві один чиновник, що віддав кадрами. Саме він залишив документи без руху, а Проценко вирішив не оббивати пороги. Лежали ті папери, доки того чиновника не позбулися. Лише тоді міліцейський міністр видав наказ про призначення генерала Проценка проректором важливої Академії, покликаній формувати правоохоронну систему молоді держави. Хоча він і так працював над створенням важливого вузу в ролі проректора.

Нова робота не складала великих труднощів – допомагав набутий в податковій Академії досвід, та й попередні роки перетворили його з романтичного молодика на стриманого в емоціях чи рішених зрілого мужа. Багатовекторна діяльність колективу охоплювала всі напрямки функціонування багатотисячного колективу стражів закону. Треба було іти в ногу з розвитком державної системи, змусити міліцейський апарат працювати чітко, розробити для нього сучасні методи захисту людей від злочинних посягань. А це не тільки система оподаткування, якою опікувався в Ірпені. Та й на новому місці байдики бити не випадало. І, незважаючи на службові клопоти, Тарас Олександрович не забував про наукову роботу. Його, як і раніше, притягувала сфера оподаткування, одна з найбільш важливих у діяльності державного апарату, особливо актуальна в час формування нових ринкових відносин. Знову багатогодинне вивчення досвіду інших країн, українських законів, використання практики вітчизняних органів, систематизування матеріалу. І нарешті докторська дисертація лежить на столі в ірпінському кабінеті, назвав її по-діловому сухо: "Адміністрування податків та митних платежів в Україні". І навесні 2008 року в інституті законодавства Верховної Ради України відбувся успішний захист. Тарас Проценко довів, що займає по праву одне з провідних місць у правоохоронній структурі і як теоретик, учений.

Б У Д Н І

академії

ви продовжується. Маючи аналітичний розум, Проценко твердо оцінював ситуацію в академії і нарешті наважився просто одного дня не вийти на роботу. Не пишучи офіційний рапорт про звільнення, не пояснюючи нікому, чим викликане рішення.

Довго не пояснював і братам-порадникам та Марині. Вони й так зрозуміли все, бо були ж не сліпі, бачили, що коїться в Україні. Днями занурювався в книги, порпався в саду, а вечорами вслухався в безжурний щебіт дітей та перемовлявся з дружиною, яка все намагалася втішити його: передихни трохи, була б шия, а ярмо знайдеться.

Та пошуки пристойної посади не приносили успіху. Здавалося, за роки служби в податковій міліції надбав досить друзів та знайомих, не один фунт солі з'їв разом, а як до діла – той сам завис у повітрі, а від того нічого не залежало. Аж нарешті повезло. Якось зустрівся з колишнім начальником БХСС України генералом Віктором Демидовичем Гвоздецьким. Вихованець старої школи, мудрий офіцер якраз починав створювати Академію управління МВС. Дізнавшись про це, Тарас Олександрович загорівся бажанням і собі влитися в новий колектив, тим більше, що мав усі підстави: і генеральське звання, й захищену кандидатську дисертацію. Але наважитися на прохання? І тут Гвоздецький наче в душу заглянув:

– Слухай, ти бідався, що без роботи сидиш. Іди до мене проректором. Тобі з нуля не починати після податкової Академії.

– Вікторе Демидовичу, ви ж

16 лютого в Чернігівському історичному музеї ім. В.В. Тарновського до Дня Героїв Небесної сотні відкрилася виставка "Люди Майдану". Вона знайомить відвідувачів з подіями, що відбувалися в Україні взимку 2013–2014 років у Києві та Чернігові, з учасниками Революції Гідності.

Люди Майдану

Серед реліквій, що представлені на виставці, є предмети, які належали безпосередньо уродженцям Чернігівщини, активним учасникам подій – Сергію Зосименку (Чернігів), Павлу Козловському (Ріпки), Ярославу Рашупкіну (Чернігів), Олександрю Максимцю (Ніжин) та ін.

Відвідувачі можуть познайомитися не лише з експонатами часів Майдану, серед яких – документи, листівки, зброя силовиків, захисне спорядження протиборчих сил, але й з відображенням подій Революції в нумізматиці, як-от: серія пам'ятних монет Національного банку України "Героям Майдану" та значки, створені чернігівцем Олександром Майшевим.

Щемливою темою є увічнення пам'яті уродженців Чернігівщини – героїв Небесної сотні Андрія Мовчана, Василя Прохорського і Віктора Орленка та солдатів строкової служби Максима Третяка й Івана Теплюка.

Окремий розділ складають фотографії, зроблені у Києві Маріанною Харді та Ігорем Волосянкіним. Саме через об'єктиви їхніх фотокамер висвітлювалися події буремної зими.

На відкриття виставки завітав і сам І. Волосянкін, який поділився яскравими споминами та переживаннями. Про волонтерську діяльність під час Майдану розповів священник Катерининської церкви Чернігова отець Євген Орда.

Олександр БОНДАР,
науковий співробітник
Чернігівського історичного музею
ім. В.В. Тарновського

“Галицькі запусти” в Українському домі

Життя не стоїть на місці, воно швидко змінюється, удосконалюється. Здавалося б, нові надбання науки і техніки, нові культурні та політичні процеси, нові задачі та напрямки розвитку мали б остаточно відокремити наш час від минулих століть, поховати те, що було, під пологом літ. Однак, насправді минуле ніколи не загине, не порине у забуття, бо у кожного народу, у кожної країни є дуже цінне, що ніколи не зміниться, не зникне: культура, традиції, звичаї.

Традиції, звичаї, обряди та свята – це ті неписані закони, якими керуються люди, країни у щоденних і загальнонаціональних справах. Святково-звичаєва спадщина, а також мова – це ті найміцніші елементи, які об'єднують окремих людей у народ. Український дім минулого року розпочав великий культурно-просвітницький проект "Благословенна Україна. Традиції і сучасність".

В рамках цього проекту в переддень початку великого посту Український дім зібрав багато гостей на "Галицькі запусти". Святкову галицьку атмосферу і гарний настрій створювали гостям ведучі – відомі галичани Оксана Стебельська та Євген Нищук. І це все супроводжувалося чудовою грою гурту "Українські барви" та виступами відомих виконавців Наталії Шелепницької та Оксани Пекун.

Своє благословення землякам виголосив предстоятель УАПЦ митрополит Макарій у спільній молитві разом з учасниками та гостями на "запустах". З вітальним словом до земляків звернувся також єпископ-помічник Київської архієпархії УГКЦ о. Йосиф Мілян. На правах газди привітав гостей директор Українського дому Юрій Стельмащук, який у своїй промові зацентрував увагу на важливості всепрощення у переддень Великого посту.

Серед гостей були керівники земляцтва у Києві. Свято вдалось на славу. Гості не тільки чудово позабавлялись, а й поспілкувались, гарно почастувалися. Організатори висловили велику подяку партнерам за технічне забезпечення галицької застави фірмі "Zinteko".

Чому ми святкували "запусти"? Бо ми повертаємося до давніх українських традицій підготовки до Великого посту. М'ясниці – це яскравий набуток української фольклорної спадщини, період простонародного дозвілля, зумовлений селянським відпочинком від праці на землі. Зимові м'ясниці починаються з різдвяними святами і закінчуються сиропустною (прощеною) неділею. У м'ясниці народ відпочивав. А якщо в сім'ї були дорослі син чи дочка – саме був час подумати про їхнє одруження. Тому скрізь по селах відбувались сватанки, обзори, заручини, весілля. А також вечірніці, з їх хатнім рукоділлям та молодіжно-розважальними забавами.

МГО "Івано-Франківське земляцтво"

Ми поспішаємо. Бо вітер може посилитися – і на трубі негайно припиняться всі роботи... Я ледь встигаю розсовати по кишнях захисного комбінезона запасні фотоплівки і касети до диктофона, як інженер служби охорони об'єкта "Укриття" Анатолій Усенко подає команду "На вихід!" – і ми швидко залишаємо санпропускник. Ретельна перевірка документів на двох КПП. Входимо в "Саркофаг".

На вершині атомного Евересту

У приміщенні, де оформляються наряди-допуски на виконання робіт, дозиметрист Олександр Карлов видає нам контрольні дозиметри. Уважно слухаємо інструктаж, який проводить начальник зміни цеху радіаційно-технологічного контролю Андрій Шпургун. І нарешті, потрапляємо у розпорядження інженера цеху радіаційно-технологічного контролю Юрія Данченка, який і стає нашим провідником.

Щоб зекономити наші сили, Юрій Григорович повів нас до підніжжя труби не по металевих трапах (це 75 метрів вертикального підйому стіною "Саркофага"), а через працюючий третій енергоблок. Там ліфт підняв нас на 40-метрову висоту, де готувалися до виходу на трубу монтажники, газорізальники та електросварювальники Київського АТ "Укренергомонтаж". Аж ось, нарешті, і підніжжя вентиляційної труби. Вона така товстезна, що в ній, напевно, могла б вільно пройти електричка метрополітену.

Перед підйомом Данченко ще раз нагадав: "Коли почнемо підніматися – не дивіться вниз. Захисні маски не знімати. У нас в цій ситуації головний захист від радіації – якомога короткий час перебування у зоні підвищеного опромінення. Зараз одинадцять тридцять. Щоб вкластися в допустиму дозу – ми всі рівно через тридцять хвилин повинні знову бути на цьому місці. Все! Пішли!"

І Юрій Григорович, незважаючи на свої шістьдесят років, легко пішов по вертикальній трубі вгору. За ним – Володимир Костенко з прес-агентства Чорнобильської АЕС. Далі я. А замикав нашу четвірку фотокореспондент групи інформації об'єкта "Укриття" Сергій Лапіга. Через люк ми невдовзі вибралися на перший перехідний майданчик і Данченко розповідає:

– Проектні роботи по зміцненню стійкості труби розробляв наш генеральний підрядник – колективне будівельно-монтажне підприємство "Укренергобуд". А безпосередньо заміною пошкоджених конструкцій та зміцненням окремих металевих зв'язок займаються спеціалісти Київського акціонерного товариства "Укренергомонтаж"...

Подолавши ще 14 метрів вертикаллю, ми опинилися на другому майданчику.

Побачивши під ногами величезні металеві конструкції, запитуюмо в Юрія Григоровича, як їх вдається замінити на нові?

– Вага кожної такої "штучки" від 200 до 800 кілограмів, діаметр до 32 сантиметрів, а довжина – близько 11 метрів. Щоб виріза-

ти пошкоджену конструкцію і спустити її на металевих тросах з висоти вниз на майданчик, а замість неї підняти й поставити нову, треба мати дуже високий професіоналізм і діяти безпомилково. Тому в Чорнобилі було споруджено в натуральну величину металевий макет цієї вентиляційної труби, на якому відпрацьовуються всі майбутні операції.

Глянувши на годинник, Данченко "порадував" нас новиною:

– На цьому майданчику ми замість семи

хвилин "з'їли" дванадцять. А тому треба прискорити темп підйому. Першим, щоб не затримувався на фотографування, йтиме Хрієнко. За ним – Костенко і Лапіга. Я буду замикаючим...

Почалася справжня "робота". Ось уже третій майданчик. Четвертий. П'ятий... Скільки ж тих металевих скоб вже лишилося внизу?! Ось крізь хмари прорвалося сонце – і моя тінь нагадує великого чорного павука, який лізе вгору по стовбуру гігантського дерева, рятує від чорнобильської Хіросіми. Але на іншу планету вентиляційною трубою не залізеш.

Не відпочиваючи і не роззираючись навколо, ми всі, ніби якась фантастична сороконожка з чотирма головами, знову подерлися вгору. Так само дзвенить і вібує метал під ногами.

Тут, на 150-метровій висоті, вітер свистить з такою силою, ніби мчиш на мотоциклі без захисного шолома. Верхівка труби злегка гоїдається – і від цього мимоволі здається, що ми знаходимося на космічній станції. А навколо, куди не глянеш, величезні простори Чорнобильської зони. Як на долоні видно білосніжні квартали міста-красеня Прип'яті. Недобудовані енергоблоки ЧАЕС. Дві градирні, схожі на НЛО. Мереживо блакитних водоканалів і чорну стрічку чор-

нобильської Амазонки – звивистої і стрімкої Прип'яті, що губиться серед зелених лісів...

Прекрасна, але отруєна земля...

А ось поряд з нами, прямо перед очима – і чорне жерло труби, що мимоволі асоціюється з кратером атомного вулкана, в надрах якого під уламками колишнього енергоблоку таїться майже 200 тонн урану...

Тут, на верхівці вентиляційної труби, 1 жовтня 1986 року о 13 годині дня на висоті 150 метрів ліквідатори Олександр Юрченко,

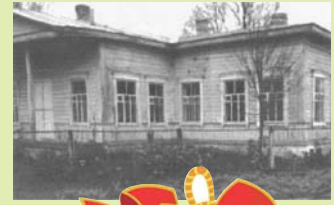
Валерій Стародумов і підполковник Олександр Сотников після підписання державного акту про завершення спорудження об'єкта "Укриття" підняли червоний прапор. Цей епізод тоді фотографував з землі фотокореспондент АПН Ігор Костін. За дивним збігом обставин саме в той момент, коли ліквідатори закріплювали прапор на трубі, над "Саркофагом" пролетіла велика зграя голубів... Може, то були душі перших загиблих ліквідаторів, які ціною власного життя врятували нас і наших дітей від радіоактивної смерті?..

А 2 жовтня того ж 1986 року у цьому небі над вершиною атомного Евересту розігралася трагедія, яку майже випадково відзняв на плівку оператор Західно-Сибірської студії кінохроніки Віктор Гребенюк. (Він помер у 1992 році). Під час спуску наукової апаратури в розвал реактора військовий вертоліт зачепився гвинтом за трос висотного підйомного крана (пілота, мабуть, заслпило сонце) – і він упав на землю. На честь загиблого екіпажу Мі-8 на аеродромі в Чорнобилі стоїть незвичайний за формою обеліск з неіржавіючої сталі, на якому викарбувані імена загиблих: "Капітан Воробійов Володимир Костянтинович, старший лейтенант Христик Леонід Іванович, старший лейтенант Юнгінд Олександр Євгенович і прапорщик Ганжук Микола Олександрович". Командир екіпажу капітан Воробійов і борт-механік старший лейтенант Христик воювали в Афганістані. Там доля зберегла їм життя, а тут, над рідною землею, той політ сонячного дня виявився останнім...

Про що думається ще на вершині атомного Евересту? Про тих справжніх чоловіків, які працюють по 27 хвилин там, унизу, на другому майданчику цієї труби. Вони піднімуться сюди, на верхівку, пізніше, щоб завершити свою складну, важку і небезпечну роботу до кінця. І я подумки бажаю їм одного: щоб ніхто з них не потрапив у приціл невидимого чорнобильського снайпера, який стріляє без попередження і без промаху...

Микола ХРІЄНКО

Навчання та виховання підростаючого покоління є одним з елементів розвитку суспільства. Ще в другій половині XVIII ст. ідея навчання грамоти селянських дітей висувалася прогресивними педагогами, громадськими діячами, але стан освіти залишався низьким. У дореформених селах існували нечисленні церковно-парафіяльні школи, що знаходилися під опікою церковнослужителів, в них навчалася невелика кількість дітей, а переважна частина населення залишалася неписьменною.

Початкова освіта в Атюші

Ситуація в освітній галузі значно покращилася після земської реформи 1864 р., коли були створені виборні органи місцевого самоуправління – земства. Вони завідували освітою, медициною, будівництвом доріг та ін.

Село Атюша входило до Кролевецького повіту Чернігівської губернії (нині Коропський район), в якому з початком роботи земства розпочинається будівництво приміщень для початкових однокласних училищ. В 1900 р. в усьому повіті їх було вже 44. Але ці навчальні заклади не надавали достатніх знань через відсутність матеріальної бази та кваліфікованих вчителів. По закінченню навчання діти рідко йшли навчатися далі. В Атюші такий навчальний заклад було засновано в 1877 р. Також в 70–80-х роках XIX ст. в селі існувала і парафіяльна школа, але рівень освіти в ній був значно нижчим, ніж в земській школі. Через непридатність приміщення 8 жовтня 1891 р. однокласне училище було вирішено закрити до зведення нової будівлі. У своїх зверненнях до земства люди просили надати 100 руб. для її спорудження, а частину витрат обіцяла взяти на себе громада села. Гроші були надані з умовою, що контролем за будівництвом буде займатися голова учительської ради земства Володимир Іванович Рудзинський. Після завершення основної частини робіт навчання в училищі було поновлено з 1894 р., але приміщення, яке і до нашого часу збереглося, повністю добудували лише 1900 р. Ця споруда знаходиться в центрі села, біля базарної площі і серед мешканців зветься "старою школою". На роботи земством було видано ще 200 руб., але приміщення було доволі холодним, як і квартира вчителя, що знаходилася в ньому. Для другого вчителя та помічника житла не передбачалося взагалі, тому вони змушені були винаймати його.

Навчальний процес керувався "Інструкцією для двокласних та однокласних народних училищ Міністерства народної освіти", яку було прийнято у 1875 р. Вивчалися в них Закон Божий, російська мова, слов'янська грамота, арифметика. Термін навчання в училищі становив три роки. Навчальний рік розпочинався в середині осені та тривав до початку весняних сільськогосподарських робіт. В кінці року учні, які досягли 11 років, складали випускні іспити, на яких мав бути присутній представник земства. Якщо учень не засвоїв матеріал, його залишали ще на рік. В 1900 р. в Атюшівському училищі навчалось 216 учнів.

Після поновлення роботи училища в його стінах працювала вчителька Варвара Баумштейн та її помічник Микола Баумштейн. З 19 вересня 1895 р. свою роботу в училищі розпочинає один із кращих вчителів повіту Антоніна Сахновська, яка закінчила курси Кролевецької прогімназії. Отримувала вчителька за свою роботу невелику платню в розмірі 300 руб. на рік та по закінченні навчального року – грошову винагороду за гарну роботу в розмірі 40 – 60 руб. В своїх доповідях В. Рудзинський неодноразово згадував її педагогічний талант, гарну підготовку дітей та називав "просвітителем навчання". Діти, яких кожного року в школі навчалось більше двохсот, до неї ставилися, як до матері. Але, попри все, справитися з такою кількістю учнів самотужки було неможливо, тому їй прислали на допомогу ще одного вчителя та помічника. З 1886 по 1908 рр. в стінах училища в різний час працювали: Анастасія Богомазова, Марія Матвієвська, Марія Сахновська, Дарина Дзюба, Анна Юницька, Наталія Соломка, які отримували зарплатню 240 руб. на рік. Законоучителем з моменту поновлення навчання був настоятель місцевої Миколаївської церкви Лев Юницький з жалуванням 60 руб. на рік.

Організаційною роботою школи займався попечитель, що обирався громадою із її складу. Близько 20 років цю посаду обіймав Митрофан Васильович Бондаренко, після його смерті – Варфоломій Васильович Бондаренко, а потім Михайло Омелянович Рашко.

Із встановленням радянської влади в Україні було повністю змінено систему навчання, на той час вона керувалася постановою наркомату УРСР "Про запровадження в життя єдиної трудової школи" від червня 1920 р. Трудова школа була семирічна і поділялася на два ступені: перший (чотири класи) і другий (три класи). У 1934 р. було видано постанову "Про структуру початкової і середньої школи СРСР", яка відміняла всі типи шкіл і встановлювала єдину систему освіти: початкову школу (1–4 класи), неповну середню школу (1–7 класи), середню школу (1–10 класи). Але на практиці не всі діти через матеріальне становище родини могли повністю пройти курс навіть початкової школи. В Атюшівській школі спочатку навчання тривало чотири роки, а з середини 30-х рр сім та дев'ять. Восьмий та дев'ятий клас були платні. Діти й далі вчилися в приміщенні земської школи. Згодом, у 1934 р., було збудоване ще одне приміщення, в якому навчалася частина учнів. Ця споруда не збереглася. Старе ж приміщення земської школи експлуатувалося ще у 1990-х роках. Після Другої світової війни в селі школа була семикласна, а згодом було поновлено роботу восьмого класу.

Зараз в Атюші учні навчаються в приміщенні, що розраховане на 464 учні, збудованому у 1986 р. за сприяння сільського голови Івана Миколайовича Пилипця. На даний час ЗНЗ ім. Станіслава Ковтуна є опорним, в ньому навчаються 124 учні, з них 47 – з навколишніх сіл.

БУЛАВА

Наприкінці минулого літа в Козацькому будинку фольклору зібралися сільські голови південної частини Бобровиччини. Вони обговорювали питання незрозумілої і, на погляд багатьох очільників громад, безглуздої децентралізації територій, задуманої нинішнім урядом і президентом. На їх гострі й злободенні запитання інколи зовсім плутано відповідав і запрошений ними керівник обласного офісу реформ. Оскільки у ході дискусії не раз наголошувалося, що сільських рад і сільських голів уже не буде, то само собою визріло питання про обрання майбутніх старост села.

ДЛЯ СІЛЬСЬКОГО ОТАМАНА

Якщо на нинішньому етапі реформ сільських громад панує така туманність і невизначеність, то подумалося, а чому б нашим реформаторам не вивчити досвід наших пращурів.

Одне слово, я поринув у архіви, в підшивки поживтілих за не одне століття газет, аби віднайти традиції наших прадідів-дідів. І ось нарешті! У підшивці "Чернігівських губернських відомостей" за 1852 рік знаходжу публікацію О. Шишацького-Ілліча про звичай при виборі сільського отамана. І де б ви думали записаний цей звичай? У звичайному селі Свидовці тодішнього Козелецького повіту!

Газета пише, що з настанням кожного нового року жителі казенного села Свидовець вибирали для себе отамана. Але тоді в Російській імперії теж проходили реформи, в ході яких заснували нове управління Державних імуществ. Отаманів громад не стало, а їх очолили старшини.

Отож, щороку третього або четвертого січня свидовчани збиралися громадою і йшли до хати попереднього отамана. Для зустрічі земляків він одягав найкращий святковий одяг. Отаман став на порозі хати і всіх вітав словами: "Бувайте здорові, панове громада". Це він кожному односельцю ніби говорив "до побачення". Але разом з цим кожному прибулому представнику громади він за українським звичаєм кланявся і говорив: "Прошу до господи".

Прибулі земляки у світлиці розсаджувалися згідно свого чину і розпочинали "толкувати", кого обрати отаманувати. Цікаво, що приймали кілька рішень. Після цього загальний вибір падав на відомого господаря. Після цього у попереднього отамана брали невеликий сундук – значок, в якому завітано зберігались кілька вимазаних і чистих папірців, двоє–троє пір,

чорнильниця – каламар, як ознаки судді і законника. Весь цей апарат, замкнений в сундуку, з шанобливо-урочистими прийомами надягали на ремінь і вішали через плече одному із народу. Той припасовував сундук у себе спереду і, обнявши його обома руками, відкривав собою ходу до хати господаря, якого сільська рада вирішила обрати отаманом.

Автор наголошує, що хода мала не спонтанний характер, а люди дотримувалися виробленої традиції. На чолі процесії йшов значковий, за ним – попередній отаман, а за отаманом – вся громада з палицями в руках. Коли заходили до хати, значковий товариш ставив сундук на покуть, як правило, під іконами. А "мир, усевшись на лавках", пропонував господарю прийняти вибір громади. Якщо останній погоджувався, сундук залишався в образному кутку і з того моменту новообраний отаман вступав у права свого урядництва. Якщо ж господар хати виносив сундук на ганок, це означало, що з якихось причин він відмовляється від запропонованої честі. Але ця відмова громадою відразу не приймалася. Суспільство знову брало сундук з призьби і заносило на покуть. Так повторювали тричі – не більше і не менше.

Після третього разу гості попереднім урочистим порядком брали свій значок і відправлялись з ним до другого, а інколи і до третього господаря Свидовця. І він нарешті погоджувався на шанобливі прохання і переконання громади і брав на себе уряд отаманства.

Звичайно, у описаному звичаї вибору сільського отамана не все детально сказано. Зокрема, не зрозуміло, чому саме ці господарі, так би мовити, претенденти на папаху, не брали участі в зборах у хаті попереднього отамана. Адже з усього видно, що це авторитетні і досвідчені люди в селі, до слова яких

мали б прислухатися. Очевидно, в роботі зборів переважав сільський простий люд. Як би сказали тепер, рядові виборці. Не вказано, скільки каденцій мав право отаманувати народний обранець. Але давайте погодимось, що такий вибір мав демократичні риси, говорив про самоврядування і народовладдя в українських селах.

Звичайно, ніхто не закликає, аби нинішній сільський голова Свидовця Анатолій Галушко зустрів у своїй хаті багаточисельну делегацію громади або ж йти по селу в обнімку із сундуком. Хоч у цьому нема нічого й поганого. Адже громада в обох випадках привселюдно демонструє не кулуарний, а демократичний вибір свого керівника і після цього він відчуватиме справжню відповідальність перед земляками.

Як би цього не хотілося, але сьогодні в Україні політична криза. Переконали, невзбарі ми знову постанемо перед проблемою виборів. І не тільки у вищій законодавчій орган.

Не секрет, кожен вибори і сільського голови в тому числі вимагають значних матеріальних і, найголовніше, фінансових затрат. Офіційних і нелегальних. І часто-густо ці гроші розкрадаються у значних розмірах і за це нікого не карають. Як бачимо, наші мудрі пращури не тратили на вибори лідера громади ніяких грошей. Ну, можливо, тоді новообраний свидовецький отаман виставляв громаді цеберко-друге сивухи. Щоб люди зігрілися після ходіння селом в новорічні морози. Але це вже він робив після вибору громади, тобто без ніякого підкупу виборців. Та про це "Чернігівські губернські відомості" нічого не пишуть.

Микола ГРИНЬ,
член Національної спілки
журналістів України

Нещодавно 80-річний ювілей відсвяткував житель Вороньків Бобровицького району Валентин Хуторний. Авторитетна і шанована в селі людина. Вчитель з великої букви, який 50 років життя присвятив школі і учням.

Півстоліття – школі

Народився Валентин Хуторний 6 лютого 1936 року у селі Степові Хутори Носівського району. Дітей у сім'ї було четверо. Двоє померли у ранньому віці. Залишився Валентин та менша сестра Катерина. Під час другої світової війни родина поселилася у Вороньках. Саме звідси родом був глава сімейства, який помер дуже рано.

1944 року хлопець пішов у перший клас. У школі навчалося до 700 учнів. Не тільки із Вороньків, а ще й із сусідніх сіл. Багато школярів-переростків, котрі два-три роки навчання змушені були пропустити через німецьку окупацію. Після закінчення десятирічки на прохання директора школи випускник допомагав шкільному столяру.

До армії Валентина Хуторного призвали у 1955 році. Служив у Калінінграді в артилерійських військах. Був старшим обчислювальником дивізіону. Піклуючись про забезпечення школи педагогічними кадрами, директор Леонід Рябуха писав листи солдату-односельцю та умовляв повертатися до села, де на його підтримку чекала мати. Відслуживши три роки, Валентин повертається у Вороньки. До матері.

Ростила і ставила на ноги дітей Дарія Степанівна одна. Овдовівши в 25 років, заміж більше не ходила. Працювала у колгоспі. За трудодні. Тяжко. За літо від поту розлазилася полотняна сорочка.

І де тільки брала сили на все жінка? Мабуть, допомагала материнська любов. З дитинства доля випробувала Дарію на міцність. Рано залишилася сиротою, без матері. Виховувала її бабуся, а у тієї була сестра монашка. Тож від них дівчина почула багато притч, які вже опісля оповідала своїм дітям. Проста сільська жінка, але від природи дуже мудра. Гарно співала. З почуттям гумору.

Сину і доньці прищеплювала любов до рідної неньки України, до праці, книг. Часто повторювала: "Хороше чути далеко, а погане ще далі". Дуже вболівала, щоб диточки ніколи не осоромили її перед людьми. Росли порядними та жили чесно. Діти добре засвоїли материнські уроки.

Так вийшло, що син і донька обрали один фах. Педагогічний. Дочка Катерина Іванівна навчала учнів української мови і літератури. Спершу у Червонопартизанській школі Носівського району, а потім 33 роки в одній із столичних.

Педагогічний стаж Валентина Івановича, який у підсумку склав півстоліття, бере свій

початок у далекому 1959 році, коли директор школи Леонід Рябуха запросив його працювати лаборантом кабінету хімії і викладачем образотворчого мистецтва. В березні того ж року його направляють на двохисячні курси. По закінченню їх став викладати крім образотворчого мистецтва ще й трудове навчання (столярну та слюсарну справу). З 1970 по 1975 рік вчитель навчається на заочному відділенні Чернігівського педагогічного інституту (нині університет) за спеціальністю загальнотехнічні дисципліни і креслення.

Для відповідального, працюючого, безвідмовного вчителя робота завжди знаходилася. Завідував шкільною майстернею, яка була серед кращих в районі. Налічувала 20 робочих місць столярних і 20 слюсарних. То якийсь інструмент йому потрібно відремонтувати, то меблі поламалися та мало ще що. Проблем у школі вистачало. Займався поточним ремонтом будівлі навчального закладу, брав участь у спорудженні нової шкільної їдальні та підсобних приміщень.

Тримали для шкільних потреб свиней, кролів. Із транспорту – коні. Під час літніх канікул для них заготовляли сіно. І тут Валентин Іванович в перших рядах. При потребі виконував зварювальні роботи. Здається, не було такого завдання, з яким би він не справився чи від виконання якого відмовився.

За успіхи на педагогічній ниві вчитель

удостоєний звання "Відмінник народної освіти ЦРП" та "Відмінник освіти УРСР". На заслужений відпочинок Валентин Хуторний вийшов у 75 років.

Складно перелічити, скільки школярів пройшли школу майстерності Валентина Івановича. Крім столярної і слюсарної викладав ще й автосправу. Вже дорослі чоловіки при нагоді завжди добрим словом згадували і згадують свого вчителя Валентина Хуторного.

Природа щедро наділила Валентина Хуторного обдаруваннями. Мав хист до малювання, якому вчив і школярів. Все художнє оформлення школи покладалося на нього. Був у числі ентузіастів, які стояли у витоків створення Вороньківського краєзнавчого музею. Виготовляв стенди, полочки та оформляв експозицію. І не тільки Вороньківського, а ще й Бобровицького.

В молоді роки Валентин Іванович – активний учасник художньої самодіяльності. Співав у шкільному хорі. Крім того, грав у самодіяльному театрі. Ставили п'єси "Ніч перед Різдвом", "За двома зайцями".

З майбутньою дружиною Валентин Хуторний познайомився у сільському клубі у 1959 році. Надія Кузьмівна за направленням приїхала працювати до Вороньківської школи. За фахом – вчитель фізики і астрономії. Як і у виборі професії, так і в одруженні Валентина Івановича, знову зіграв свою вирішальну роль директор школи Леонід Рябуха.

Подружжя Хуторних виростило трьох дітей. Старша Людмила пішла із життя занадто рано. Друга донька Світлана – випускниця Прилуцького педучилища. Мешкає у Броварах. Син Іван закінчив Київський технікум міського електротранспорту (тепер коледж міського господарства), проживає у столиці. Щасливий дідусь має п'ятеро онуків. Росте на віху прадіду п'ятирічний Назар.

80-річний ювілей Валентин Хуторний зустрів, на превеликий жаль, вже без дружини. Надії Кузьмівни не стало у серпні 2014 року. За плечима довге життя. Поважний вік дає про себе знати. Підводить здоров'я. Та відчуття захищеності і щастя дає велика родина. Продовжувачі роду Хуторних.

Многі літа Вам, Валентине Івановичу! І низький уклін за Вашу багаторічну працю на педагогічному поприщі, за добрі справи, які впродовж життя робили для людей.

Людмила ХВОЯ,
м. Бобровиця

ЩЕДРИЙ

Поезія – то душа України, голос нашого серця, і ми не можемо уявити свого життя без неї. І яке це щастя, що в тобі повсякчас бринять поезії Тараса Шевченка, Лесі Українки, Володимира Сосюри, Василя Симоненка, Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Бориса Олійника...

серцем і словом

А ще більше щастя, коли поряд з тобою живе і творить Поет від Бога, зовні простий і надзвичайно скромний, завжди заклопотаний невідкладними справами заради людей, заради України. Леоніда Никифоровича Горлача – видатного українського поета, лауреата Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка, якому нині виповнюється рівно 75 років, добре знають майже у кожному куточку української землі. Прочитаєш один раз і запам'ятаєш на все життя:

*Я так давно у житті не лежав –
У голубому просто неба жити.
Жита однакові у всіх держав,
Та колоски для різного налітї.*

*Жита однакові у всіх держав.
Та тільки вдома запитає поле,
Неначе в серце колоском уколе:
"А ти давно у житті не лежав?"*

Леонід Горlach – поет, якого хочеться читати й слухати. Його вірші створюють ауру дивовижної сили, що відлунує в серці усіма барвами співу-

чої української мови, кодом козацької історії, національної краси і сили, до тепністо і правдоподібною нестримної фантазії, близьким звучанням рідної Сіверянської землі.

Саме тут, у містечку Ріпки, на перехресті тоді ще братніх республік – України, Білорусії і Росії, де, як згадає поет, для всіх один півень співав, ранньої весни 1941 року народився Леонід Никифорович Коваленко, що пізніше став всіма знаним і популярним Горлачем – на честь дівочого прізвища любої неньки. Для кожного з нас найсвятіші спогади про дитинство починаються з родини, з колискової пісні матері. Мати поета Ганна Максимівна, на жаль, не тишила співом синів, бо замовкла, як вона сама зга-

дувала, у трагічному 1933 році після того, як її батька Максима ще живим, але вже опухлим від голоду, поклали у спільну могилу, як матір Катерину пустили по світу, де вона безслідно зникла. Але мамине слово рясно посівалося в душі хлопчика. Через багато літ в одному із багатьох віршів, присвячених мамі, поет напише:

*Захочете знати:
маму люблю я чи ні –
Погляньте на землю,
на небо і сонце над нами,
У їхній нетлінній,
як сутність життя, глибині –
Серце моєї мами.*

Батько Никифор Григорович – перш за все піклувався про родину, про своїх діток. Тож коли фашистська орда підступала до Ріпок, колишній активіст посадив дружину і двох синів на воза та й подався у Ніжинський район, де в селі Червоний Колодязь гніздився рід Горлачів. Минуло не так багато часу і Леоніда проводжали до Ніжина, де він успішно склав екзамени і став навчатися на філологічному факультеті знаменитого Гоголівського вузу. Уже в школі Леонід наполегливо займався спортом, був неодноразовим рекордсменом і чемпіоном області з легкої атлетики, брав участь у республіканських змаганнях. Так юнацький порив завжди бути першим на біговій дистанції поєднувався з великим бажанням досягти вершин у літературній майстерності.

Перша книга лірики "Сонце в зіницях" вийшла у 1965 році. Вона, як свідчать дослідники творчості Л. Горлача, звернула на себе увагу простою формою, глибиною відкриття нових тематичних та естетичних пластів, новаторським підходом. І найголовніше – те, що в літературу прийшов поет неабиякої сили. Молодість завжди з особливою енергією прагне нового, романтично-піднесеного. Тому вона не випадково обирає свій єдиний шлях в країну, ім'я якої Поезія. І коли у молодого поета є не тільки талант, а й наполегливість в роботі, він створює новий поетичний світ.

Повернувшись у Ніжин після служби в армії, Леонід Коваленко, як кажуть, з головою поринув у творчу роботу. Плідно трудився у міськрайонній газеті, їздив по селах, а паралельно писав нові поетичні рядки, будувал дзвінки магістралі до людського розуму і серця, бо ж два роки прослужив у залізничних військах разом із такими відомими нині людьми, як поет, Шевченківський лауреат Дмитро Іванов та Володимир Пушкар'юв. Його вірші все частіше з'являлися у республіканській періодиці. І якось під вечір до його домівки прийшла телеграма: "Просимо прибути у Київ до Спілки письменників. З вами хоче зустрітися Олесь Гончар".

З великим хвилюванням переступив поріг головного спілчанського кабінету молодий літератор.

Олесь Терентійович люб'язно зустрів його і сказав, що давно спостерігає за його творчістю. Згадав, з яким хвилюванням читав баладу про безногого фронтовика, який ремонтує взуття іншим, сидячи у тісному київському підвалі. А на завершення запропонував вступити до Спілки, що й відбулося невдовзі. Ще через деякий час той же голова Спілки письменників, який після знаменитого роману "Собор" потерпав від незаслуженої критики, запросив нашого земляка на роботу своїм помічником.

Багаторічна робота в апараті СПУ була доброю школою порядності, чесності, відповідальності для Л. Горлача. Адже він мав щастя спілкуватися з небуденними літераторами, серед яких і наш легендарний земляк Юрій Збанацький, і романіст Павло Загребельний, Борис Олійник та Іван Драч, Євген Гуцало і Григорій Тютюнник. Були різні поїздки Україною, щирі бесіди про страдницьку долю нашого народу, про історію козацтва, відповідальність письменника за майбутнє України. Все це лягало на душу, спонукало до нових творчих задумів. Напевно, саме тоді у поета з'явилося бажання зазирнути в минувшину свого народу, бо, як він сам стверджує, національна література тільки тоді вважається повнокривою, цілком сформованою, якщо вона має свій поетичний епос. Так з'явилися шість романів у віршах – явище неповторне у всій вітчизняній літературі. Схвальну оцінку заслужили ці твори, головними героями яких є князі Аскольд і Дір, Ярослав Мудрий, Сигізмунд Корибутович, легендарний кошовий козацького війська Іван Сірко, один з найбільших українських гетьманів Іван Мазепа, а ще неповторний фольклорний герой козак Мамай. У зв'язку з цим хотів би нагадати слова корифея української літератури Бориса Олійника, який колись писав: "Найпомітнішим у всій сучасній ук-

раїнській літературі є цикл його епічних поетичних полотен. Пам'ятаю, який успіх свого часу мав спектакль Київського театру поезії "Золоті ворота", поставлений за твором Леоніда Горлача "Ніч у Вишгороді". Спектакль ішов у створі визначної пам'ятки архітектури Золоті ворота понад 100 разів. І саме це художнє дійство, по суті, стало візитною карткою столиці".

Ми, друзі і земляки, численні читачі улюбленого поета часто замислюємося: в чому ж секрет авторитету і такого могутнього таланту простого селянського хлопця з Чернігівщини, який не так давно став Шевченківським лауреатом? Коли писав ці рядки, згадав розмову з давнім товаришем, незабутнім Миколою Син-

гаївським. Якось він у відвертій розмові з Олесем Гончарем сказав, що деякі письменники цікавляться, чого це голова Спілки так щедро опікується творчою долею Леоніда Горлача. На що Олесь Терентійович усміхнувся і сказав: "Тому, що він – життєлюб. І великий трудолюб".

Саме за ці риси характеру полюбили Леоніда Никифоровича і в Чернігівському земляцтві. Він завжди серед людей, завжди там, де потрібна допомога рідному Сіверському краю. Мудрого, бадьорого, завжди усміхненого, його поважають друзі, а їх у нього особливо багато серед земляків. Це незабутній Віктор Кава

та Борис Іваненко, Віталій Розстальний та Володимир Дрозд. Пощастило дружити з ним і тим з нас, хто нині самовіддано трудиться в активі громади, яку згуртував на добрі діла Віктор Ткаченко. А це дає чудові результати, про які цікаво розповідає газета "Отчий поріг", znana й авторитетна не тільки в столиці і на Чернігівщині, її читають в усіх регіонах України. Пригадую, з яким інтересом знайомилися з виданням воїни АТО, коли я вручав їм у фронтових умовах земляцької бібліотечки. Були там і книги Леоніда Горлача з присвятою автора героям, які нині захищають на сході свободу і соборність України. Так, поетові болять біди народу,

дефіцит віри і любові, доброти і милосердя.

*Всі крикуни України,
Що рвуться до*

мікрофонів,

*Аби сказати народу,
Куди поведуть його.*

*Всі крикуни України
Не можуть гуртом*

заглушити

*Стогін сільської бабусі,
Що в хаті забутий*

вмира...

Написати і видати понад 50 книжок, стати лауреатом майже десяти престижних літературних премій, це, на мій погляд, теж подвиг. Шлях поета до перемог суворий і тяжкий. І яке щастя, коли поряд завжди б'ється вірне, надійне і ніжне

серце дорогої дружини Ніни Іванівни.

Хай же не тривожить Вас вік, дорогий Леоніде Никифоровичу! То не золота, а весняна осінь прийшла до Отчого порогу, бо Ви народилися повесні і вся поетична творчість пронизана подихом запашного бузку, сяйвом першої веселки над берегами зачарованої Десни. Добра Вам, щастя, миру і довгих років життя. А ще – нових творчих злетів під дніпровськими зорями.

Петро МЕДВІДЬ,

заслужений журналіст України,
лауреат премії
ім. М. Коцюбинського

Залюблений у слово

До поетичного слова багато доріг. І не кожному вдається знайти одну-єдину, яка приведе до бажаних результатів. Олександр Федірко, народжений у Комарівці Борзнянського району, знайшов її. Про це свідчать і вірші, які ми пропонуємо читачам. Принагідно скажемо, що Олександр Леонідович закоханий і в українську пісню, і в неповторну народну вишивку, і в фототворчість.

ЛЮБЛЮ СВІЙ КРАЙ

Люблю й любитиму свій край,
Дощами першими умитий,
Простори, врослі в небокрай,
Весіннім оксамитом вкриті.

Люблю й любитиму свій край,
Як його пестить тепле літо,
Лунає спів пташиних зграй,
І буйно колоситься жито.

Люблю й любитиму свій край,
Люблю Поліське розмаїття,
Люблю Карпат високих грай-розмаї,
Духмяних трав Тавриди різноцвіття.

Застиглий, вічний Кара-Даг,
Подільські церкви на просторі,
Донбасу терикони на вітрах,
Маяк Одеси в Чорнім морі.

Милуюсь, як сідає на Дніпрі
Під вечір сонце в хвилю синьооку,
Люблю й любитиму свій край,
Усі його куточки в різні пори року.

Люблю й любитиму свій край,
Й любов моя не пройде, не покине –
Тут народивсь і вперше закохавсь,
Тут рідна мова, рідна пісня лине.

ДОРОГА ДОДОМУ

Поїду знову, як колись було,
Знайомою дорогою і пробіжусь стежками,
Із радістю й тривогою в село,
Відвідати могили рідних, уклонитись мамі.

Повернуть спогади в часи
Щасливого, безпечного дитинства,
І залунають рідних голоси,
Що краще всякого гостинця.

Он там сидить в тіньку дідусь
На призьбі затишного дому,
Засмаглий і бадьорий – з косовиці
повернувся,
Лиш очі видають напруженість і втому.

В чистенькій хаті на столі,
Бережно вкритий рушниками
Бабусин житній хліб, солодко-запашний
Для щастя спечений умілими руками.

І де б не був – матусі добрі очі,
Ясні, мов цвіт калини по весні,
Думками з ними буду дні і ночі,
Усе життя тепло даватимуть мені.

ПРИЗНАННЯ

Я скільки житиму іще,
І що б там не було,
Із вдячністю запевнюю, що все
Дало мені моє село.

Тут ріс й характер формувався,
В труді і труднощах народу,
Навіки вірно закохавсь,
В красу поліської природи.

Лишилась та стежина, що вела,
Мене до світу розпізнання,
Життя звиряю з нею знов, і знов,
Бо й до тепер – це істина остання.

Не описати, як люблю свій сад,
Стою заквітчаний, замріяний у ньому,
Це працюючих рук й природи лад,
Частина родового дому.

Не висохла криниця у дворі,
Що прохолодою цілющою поїла,
У глибині її – відлуння співу солов'їв,
Джерело чистої, невичерпної сили.

Там далі – верби б'ють низький уклін,
До річки ніжно віти нахилили,
Сріблиться купол церкви крізь
дощатий тин,
В якій і мене в люди охрестили.

Куди не гляну – рідне мені все,
Дитинства згадки, чистої води краплини.
І як не пестила би чужина, – понад усе
В своє село душею й серцем лину.

Олександр ФЕДІРКО
Фото автора

ОДИН

Два роки тому, коли розпочалася Революція Гідності, на її барикади піднялися патріоти з різних куточків України. Захищали Майдан, а з ним і всю країну, й наші земляки. Серед них був і Віктор Орленко. Загартований афганською війною, він не міг стояти осторонь, коли вирішувалося європейське майбутнє нашої держави. 18 лютого під час боїв на Майдані, рятуючи свого пораненого сина, Віктор отримав важке поранення у голову і в тяжкому стані потрапив у лікарню.

З НЕБЕСНОЇ СОТНІ

Нещодавно на фасаді Талалаївської школи, в якій навчався 54-річний майданівець, встановили меморіальну дошку. Відкрити її надали право голові райдержадміністрації Вячеславу Івашину, голові Ніжинської міськрайонної спілки ветеранів Афганістану, раднику голови РДА з питань захисту прав учасників бойових дій Сергію Ступаку та синові Віктора Орленка – Олександрю. Із болем та щемом у душі були промови директора місцевої школи Петра Козачука, сільського голови Володимира Хоменка, заступника голови районної ради Наталії Березки, радника голови РДА з питань захисту прав учасників бойових дій Сергія Ступака, депутата обласної ради Ірини Грозенко. Дуже важко в такі хвилини підібрати слова аби втішити родину покійного: дружину Галину, сина Олександра, дочку Світлану. Чи думалося кому, що після Афганістану Україна ще хоронитиме кращих своїх синів та дочок?

Тож люди плакали, не соромлячись сліз. Всім хотілося б жити в щасливій і мирній країні, але, як виявилося, просто це не дається.

Коротким і стриманим був виступ

голови райдержадміністрації Вячеслава Івашина:

– Сьогодні я маю честь стояти поруч із дітьми одного з Героїв Небесної Сотні, нашого земляка Віктора Орленка.

Більше року за його життя боролися спочатку вітчизняні, а потім німецькі лікарі. Однак 3 червня 2015 року захисник ідеалів демократії приєднався до Небесної Сотні, ставши 102-им серед них.

Впевнений – ви ніколи не зрадите тих ідеалів, за які боровся й загинув ваш батько. в межах своїх повноважень завжди надаватимемо необхідну підтримку родинам загиблих борців за незалежність України.

Вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні продовжилось концертом-реквіємом у Будинку культури. Документальні кадри повернули нас до страшних подій дворічної давнини. Поіменно згадали кожного, хто захищав землю на сході держави й вже ніколи не повернеться

додому – Сергія Барана, Яніса Лупікса, Сергія Петрика, Дениса Яковенка, Сергія Коворотного, Олега Андрійця.

Проте, вшановували не тільки мертвих, а й живих. Почесними грамотами Чернігівської обласної державної адміністрації відзначили волонтерів Наталію Нос та Олександра Максимця. За значний внесок у патріотичне виховання молоді подяку голови Чернігівської обласної державної адміністрації оголошено волонтерському загону Талалаївської ЗОШ І–ІІІ ст. "Поклик" (керівник Лідія Кобзар). Почесною грамотою та грамотами райдержадміністрації нагородили учасників Революції Гідності Петра Самсонюка, Миколу та Анатолія Самойленків. Грамоти районної ради вручили Петру Самсонюку, Михайлу Зібницькому, Ніжинській спілці ветеранів Афганістану в особі голови Сергія Ступака.

Болючими спогадами про криваві події дворічної давнини ділилися їх учасники: Олександр Максимець, Петро Самсонюк, Микола Самойленко.

Мирного неба і щасливого майбутнього бажали присутнім у своїх промовах депутат обласної ради Ірина Грозенко та голова спілки ветеранів Афганістану Сергій Ступак.

А на другий день стало відомо, що Віктору Орленку посмертно присвоєно звання Героя України з удостоєнням ордена "Золота зірка". Відзнаку глава держави вручив вдові загиблого.

Олександр ВАСИЛЕНКО

Протягом багатьох віків штани були головним атрибутом сильної і гордої чоловічої статі. Уже здалеку було видно: якщо постать в штанях – то чоловік, якщо в спідниці – то жінка. Вийняток становили хіба що шотландці.

Штани завжди були багатофункціональними і вражали розмаїттям фасонів. Так, турецькі шаровари з зав'язками на щиколотках були дуже практичними. Скажімо, бабахне хтось зненацька біля вуха з пістоля – конфуз неминучий, але... результат несподіванки так і залишиться в штанях. У такий спосіб яничари винахідливо маскували свою слабкодухність у бою.

Коли в степах України з'явилися козаки, то почали мірятися силами з турками. Часто переможцям діставались воєнні трофеї – турецькі шаровари. І в такій кількості, що стали ознакою козацької доблесті. Оскільки козаки, на відміну від турків, були людьми хоробрими, то одна із головних функцій шароварів їм так і не знадобилася. Але форма сподобалась.

Морякам штани-кльош слугували ще й рятівним засобом. Падаючи з високої реї, матрос мав шанс зачепитися за якийсь гачок.

Нормано-германцям у військових походах на південь у класичних штанях було жаркувато. Тому вони, відсікаючи мечем холоші, винайшли шорти.

Папуасам і бушменам, звісно, ні штани, ні шорти не потрібні зовсім.

Емансипація та фемінізація суспільства призвели до нівелювання віковичних цінностей. Штани перестали бути суто чоловічим привілеєм і предметом особливої гордості. Вже жінки тепер хизуються у цих нарядах, вишукано спокушаючи чоловіків.

Парадокс моди полягає в тому, що під штанями потрібна ще якась одежина. Раніше її просто називали підштанниками. Потім вона трансформувалася у труси. А жіночі труси – ще й у стринги (два шнурки, зшиті навхрест).

Для нас важлива не лише форма, а й сакральний зміст одягину. Сакральність значною мірою залежить від фірмової лейби на ній. Так, лейба від Армані чи Бріоні – омріяна соціально-кланова відзнака на штанях нардепа. Це –

як лампаси у генерала. Частина депутатів, правда, на штани з брендовою лейбою коштів ще не назбирала і ходить у Раду в камуфляжних (чисто українське "ноухау").

А ось смугасті штани арештанта багатьом депутатам носити ніяк не хочеться. Тому й чіпляються за депутатську недоторканість, як воші за кожух.

Послідовна соціальна політика наших урядовців спрямована на ліквідацію останніх дискримінаційних відмінностей у формах і способах носіння штанів українцями. З новими соціальними стандартами без штанів залишаться і старі, і малі. Заживемо, браття, безпроблемно. Як папуаси і бушмени.

Валерій ДЕМЧЕНКО

САГА про штани

Миколин референдум

*В своїм селі референдум
Об'явив Микола.
Ще такої дивовижі
Не було ніколи.*

*Над сільрадою повісив
Триколюр, неначе
Дума зразу відгукнулась,
Путін гопки скаче.*

*Обережніше, Миколо!
Хоч за тебе й Раша,
В цім селі живу я також,
Й воно спільне, наше.*

*І ніколи не погоджусь
На таку ось зміну,
А тим більше з тим, що дурні
Руйнують країну.*

Інтернет-залежність

*Прийшов тато в дитсадок
Забрати дитину
І на власні очі бачить
Ось таку картину.*

*Діти всілися в піску
З мобілками грати,
Вихователька ж на лавці
Розляглася спати.*

*Що ж це робиться таке? –
Обурився татко.
– Діти можуть розбігтися.
Де шукать дитяtko?*

*– Та нікуди їм не дітись, –
Няечка гукає.
– Інтернет лиш тут в піску,
Більш ніде немає.*

Микола ДЯГІЛЬ

ОТЧІЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО
Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ
Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія KB №5594
Передплатний індекс 37630
Адреса редакції: 02660, Київ, Броварський проспект, 15, тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua, e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович, Ю.А. Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкар'єв, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор **Ганна Скрипка**. Комп'ютерний набір **Ганна Скрипка**.

Верстка, дизайн **Оксана Кисленко**.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город". Тираж 1000.